SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 396/2023-59

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [redacted], [redacted], [redacted], zastúpeného advokátskou kanceláriou CREDIS Law s. r. o., Radlinského 2, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Daniel Grigeľ, proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Tost 1/2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a** .

O d ô v o d n e n i e :

I.
Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 8. februára 2023, doplnenou podaniami z 10. a 13. februára 2023, zo 4. apríla 2023 a 14. júla 2023, domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. f) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Tost 1/2023 (ďalej len „napadnuté konanie“). Navrhuje zrušiť uznesenie najvyššieho súdu č. k. 1 Tost 1/2023 z 12. januára 2023 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“) v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 1 Ntc 32/2022 z 10. decembra 2022 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“), prikázať jeho bezodkladné prepustenie z väzby na slobodu a priznať mu finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol uznesením krajského súdu podľa § 506 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) vzatý do vydávacej väzby na základe žiadosti Generálnej prokuratúry Ukrajiny č. k. 19/2/I-29329-21 z 13. júna 2022 o jeho vydanie na trestné stíhanie pre trestné činy

podľa čl. 27 ods. 3, čl. 28 ods. 4 a čl. 191 ods. 5 ukrajinského Trestného zákona – sprenevera nehnuteľnosti v obzvlášť veľkom rozsahu zneužívaním zločineckej skupiny na účel páchania závažnej a obzvlášť závažnej trestnej činnosti, ako aj riadenie takejto skupiny a účasti v nej, podľa čl. 255 ods. 1 ukrajinského Trestného zákona – vytvorenie zločineckej skupiny na účel páchania závažnej a obzvlášť závažnej trestnej činnosti, ako aj riadenie takejto skupiny a účasť v nej, podľa čl. 27 ods. 3, čl. 28 ods. 4 a čl. 209 ods. 3 ukrajinského Trestného zákona – organizácia finančných transakcií alebo obchodov zahŕňajúcich nehnuteľnosti, pričom skutkové okolnosti nasvedčujú tomu, že boli nadobudnuté trestnou činnosťou, zmena formy tejto nehnuteľnosti, ako aj spáchanie skutkov na účel utajenia alebo skrytia jej pôvodu alebo vlastníctva alebo vlastníckeho práva k tejto nehnuteľnosti alebo zdroja pôvodu, spáchané osobou, ktorá mala vedomosť, že predmetná nehnuteľnosť bola priamo alebo nepriamo v celosti alebo v časti nadobudnutá trestnou činnosťou spáchanou v obzvlášť veľkom rozsahu zločineckou skupinou, ktorých sa dopustil sťažovateľ na tom skutkovom základe, ako je podrobne popísané v oznámení o vznesení obvinenia Národného protikorupčného úradu Ukrajiny (ďalej len „NABU“), hlavného vyšetrovacieho oddelenia sp. zn. 4218000000000300 z 26. mája 2021 a v oznámení zmeny predošlého oznámenia o vznesení obvinenia NABU sp. zn. 52018000000000913 z 26. mája 2021.

3. Vydávacia väzba sťažovateľa začala plynúť 8. decembra 2022 o 19.30 h. Krajský súd taktiež neprijal záruku dôveryhodných osôb a väzbu sťažovateľa dohľadom probačného a mediačného úradníka nenahradil.

4. Uznesením najvyššieho súdu bola sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu zamietnutá a peňažná záruka ako náhrada za jeho väzbu neprijatá.

II.
Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ pred ústavným súdom namieta, že v jeho veci neboli splnené formálne podmienky na vydanie rozhodnutia o vydávacej väzbe, keď súčasťou súdneho ani prokurátorského spisu v čase rozhodovania neboli originál alebo osvedčená kópia zatýkacieho rozkazu alebo iného príkazu, ktorý má rovnaký účinok, ako to predpokladá § 498 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku. Samotná žiadosť Generálnej prokuratúry Ukrajiny o jeho vydanie neobsahuje ani presnú identifikáciu zatýkacieho rozkazu, ale je v nej uvedené iba to, že mal byť 1. augusta 2018 umiestnený na zoznam hľadaných osôb a že 10. novembra 2020 mali byť Najvyšším protikorupčným súdom vydané bližšie neoznačené preventívne opatrenia zaisťovacej väzby (námietka 1).

6. Ďalej tvrdí, že dve uznesenia o vznesení obvinenia, ktoré boli prílohu predmetnej žiadosti, mu zo strany ukrajinských orgánov nikdy neboli doručené (námietka 2).

7. Pokiaľ ide o materiálne podmienky, sťažovateľ namieta, že krajský a najvyšší súd sa s nimi vysporiadali iba povrchne, pričom neuviedli konkrétne odôvodnenie potreby zabezpečenia jeho prítomnosti v extradičnom konaní, teda konkrétne to, v čom vidia hrozbu jeho úteku z územia Slovenskej republiky. Na území Slovenskej republiky má nielen dlhodobý, ale od roku 2021 už aj trvalý pobyt, žije tu spoločne s manželkou a maloletým dieťaťom, pričom sa stará o svoju matku, hovorí takmer plynule po slovensky, podniká tu a vedie riadny život. Napriek vedomosti, že sa ukrajinské orgány usilujú o jeho vydanie, neopustil územie Slovenskej republiky (námietka 3).

8. Z dôvodu prebiehajúcej vojny na Ukrajine nie sú ukrajinské orgány objektívne schopné garantovať dodržiavanie jeho základných ľudských práv, a to práva na život a ochranu jeho zdravia (námietka 4).

9. Sťažovateľ ďalej namieta, že v jeho veci možno už teraz predpokladať odmietnutie jeho vydania s odkazom na § 501 v spojení s § 510 Trestného poriadku, keď trestné konanie proti nemu je zjavne politicky motivované, existuje dôvodná obava, že trestné konanie na Ukrajine nebude zodpovedať požiadavkám podľa čl. 3 a 6 dohovoru, nedošlo k splneniu podmienky platného a účinného zatýkacieho rozkazu a na území Ukrajiny prebieha vojenský konflikt (námietka 5).

10. Pokiaľ ide o nahradenie väzby, krajský súd a najvyšší súd sa dostatočným spôsobom nezaoberali výnimočnými okolnosťami jeho veci, a to nezákonným postupom ukrajinských orgánov v jeho veci (námietka 6).

III.
Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie sťažovateľovho práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a jeho práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru postupom najvyššieho súdu v napadnutom konaní.

12. Zo stabilnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že každé pozbavenie osobnej slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivec pozbavený osobnej slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (I. ÚS 165/02, I. ÚS 177/03, I. ÚS 115/07).

13. Európsky súd pre ľudské práva k právu podľa čl. 5 ods. 1 písm. g) dohovoru vo vzťahu k vydaniu judikoval, že označený článok nevyžaduje, aby bola vydávacia väzba primerane považovaná za potrebnú, napríklad na zabránenie v spáchaní trestného činu alebo zabránení v úteku. V tomto smere je ochrana podľa čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru odlišná od ochrany podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru (rozsudok vo veci Soldatenko proti Ukrajine z 23. 10. 2008, sťažnosť č. 2440/07, bod 109). Vydávacia väzba podľa čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru môže byť dokonca odôvodnená iba na základe dopytov zo strany príslušných orgánov, aj keď formálna žiadosť alebo príkaz na vydanie neboli vydané, ak takéto dopyty možno považovať za „úkony“ vykonané v zmysle tohto ustanovenia (rozhodnutie Komisie vo veci X. proti Švajčiarsku z 9. 12. 1980).

14. Ústavný súd konštatuje, že postup najvyššieho súdu v napadnutom konaní vyústil do jeho uznesenia, a preto sa ústavný súd zameria na jeho odôvodnenie.

15. Najvyšší súd v odôvodnení svojho uznesenia (s. 12 a nasl.) poukázal na skutočnosť, že z § 506 Trestného poriadku vyplýva, že vydávacia väzba v konaní o medzinárodnom zatýkacom rozkaze má iný charakter než väzba podľa § 71 až § 87 Trestného poriadku, čo platí nielen o dôvodoch väzby, ale aj o rozhodovaní o nej. Napriek tomu, že aj vydávacia väzba je prostriedkom na zabezpečenie účasti osoby obvinenej v konaní, tak v tomto konaní jej dôvody nie sú vymedzené striktne ako v § 71 Trestného poriadku. Osoba v konaní o predbežnej a vydávacej väzbe a o prípustnosti vydania do cudziny nemá postavenie obvineného. Otázkou na posúdenie v takomto

konaní je preskúmanie splnenia predpokladov na vzatie do vydávacej väzbe a toho, či je prípustné jej vydanie ako vyžiadanej osoby. Neskúma sa otázka prezumpcie neviny, trestnosť činu ani práva na obhajobu v takom rozsahu, ktorý je zabezpečený osobe obvinenej pred trestným súdom Slovenskej republiky. Nie je teda potrebné ani konštatovať obavu z úteku, ovplyvňovania dokazovania alebo páchania trestnej činnosti v zmysle § 71 ods. 1 písm. a), b), c) Trestného poriadku. Súd taktiež neskúma dôvodnosť podozrenia zo spáchania skutku, pre ktorý je osoba vyžiadaná, a správnosť právnej kvalifikácie trestného činu z hľadiska práva štátu pôvodu, pričom túto okolnosť skúma až pri rozhodovaní o prípustnosti vydania vyžiadanej osoby do cudziny podľa § 509 Trestného poriadku. Účelom vydávacej väzby je zabezpečiť prítomnosť vyžiadanej osoby na území Slovenskej republiky do času, kým nie je konanie o vydaní na území Slovenskej republiky skončené.

16. Najvyšší súd sa ďalej stotožnil so závermi krajského súdu a nad rámec ním uvedených dôvodov ďalej poukázal na skutočnosť, že sťažovateľ podal žiadosť o udelenie azylu až 12 dní po jeho zadržaní. Za istých okolností môže podanie takejto žiadosti zakladať dôvod neprípustnosti vydania v zmysle § 501 Trestného poriadku, v tomto štádiu však na konanie o vydávacej väzbe nemá žiaden vplyv (k uvedenému pozri aj III. ÚS 129/2018).

17. Krajský súd vo svojom uznesení, na ktorého závery najvyšší súd v plnej miere odkázal, uviedol, že bol zabezpečený preklad žiadosti o vydanie Generálnej prokuratúry Ukrajiny do slovenského jazyka a aj ďalších extradičných materiálov, pričom boli vyžiadané aj ďalšie doplňujúce informácie, ktoré boli doručené v kópii Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“) 24. novembra 2022 v ukrajinskom a anglickom jazyku a ich preklad bude zabezpečený v rámci ďalšieho predbežného vyšetrovania. Krajský súd poukázal na skutočnosť, že sťažovateľ má na Slovensku trvalý pobyt a ukrajinské orgány požiadali o jeho zadržanie prostredníctvom Interpolu ešte v roku 2018. Sám sťažovateľ uviedol, že si je vedomý trestného stíhania, ktoré je proti nemu vedené na Ukrajine. Pobytom na území Slovenska sa mu však dlhodobo vyhýba a nesúhlasí s vydaním do Ukrajiny. Krajský súd ďalej poukázal na závažnosť trestnej činnosti, pre ktorú je žiadané vydanie sťažovateľa, a na vysoký trest, ktorý mu v danom trestnom konaní hrozí. Tiež poukázal na to, že sťažovateľ má dostatok finančných prostriedkov na to, aby sa mohol vyhýbať extradičnému konaniu pobytom v cudzine. Sťažovateľ bol umiestnený na zoznam hľadaných osôb, preto je zrejmé, že miesto svojho pobytu príslušným orgánom neoznámil. Krajský súd ďalej nezistil dôvody neprípustnosti vydania podľa § 501 Trestného poriadku. Vo vzťahu k ponúknutej záruke konštatoval, že jeden z trestných činov, pre ktoré bolo Slovensko požiadané o vydanie sťažovateľa, je obzvlášť závažným zločinom, v dôsledku čoho možno väzbu nahradiť iba v prípade zistenia výnimočných okolností prípadu, za ktoré nemožno považovať bežné okolnosti ako usporiadaný rodinný život, dodržiavanie zákona určitú dobu alebo zabezpečovanie obživy pre rodinu. U sťažovateľa takéto okolnosti neboli súdom zistené ani sťažovateľom prezentované. Pokiaľ ide o sťažovateľom tvrdené politické prenasledovanie a vojenský konflikt na Ukrajine, môžu byť predmetom azylového konania alebo v prípade ich preukázania ďalšieho konania vo veci.

18. Z citovanej časti odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu v spojení s odôvodnením uznesenia krajského súdu podľa názoru ústavného súdu vyplýva dostatočne presvedčivé odôvodnenie potreby vzatia sťažovateľa do tzv. vydávacej väzby. V tomto smere je potrebné prihliadnuť na skutočnosť zdôraznenú najvyšším súdom a vyplývajúcu aj z citovanej judikatúry, že vydávacia väzba v konaní

o medzinárodnom zatýkacom rozkaze má iný charakter než väzba podľa § 71 až § 87 Trestného poriadku, resp. čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru zabezpečuje iné štandardy než čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru (námietka 3).

19. Pokiaľ sťažovateľ namieta splnenie formálnych podmienok na jeho väzbu, a to že súčasťou súdneho ani prokurátorského spisu v čase rozhodovania nebol originál alebo osvedčená kópia zatýkacieho rozkazu alebo iného príkazu, ktorý má rovnaký účinok, ako to predpokladá § 498 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku (námietka 1), najvyšší súd iba poukázal na skutočnosť, že všetky potrebné dokumenty boli zabezpečené.

20. Sťažovateľ tvrdí, že originál, resp. osvedčená kópia zatýkacieho rozkazu neboli v čase rozhodovania súčasťou súdneho spisu, krajský súd a najvyšší súd však poukázali na to, že príslušné dokumenty boli doručené v kópii ministerstvu spravodlivosti 24. novembra 2022 v ukrajinskom a anglickom jazyku a že ich preklad bude zabezpečený v rámci ďalšieho predbežného vyšetrovania.

21. V zmysle § 498 ods. 1 Trestného poriadku je na prijatie žiadosti cudzích orgánov o vydanie osoby zo Slovenskej republiky do cudziny príslušné ministerstvo spravodlivosti, ktoré v zmysle § 498 ods. 3 Trestného poriadku môže vyžiadať aj doplňujúce informácie a môže určiť lehotu na ich predloženie.

22. Sťažovateľ pred ústavným súdom nespochybnil, že takéto dokumenty boli ministerstvu spravodlivosti doručené, ako na to poukázali krajský súd a najvyšší súd, poukazuje iba na skutočnosť, že v danom čase ešte neboli súčasťou súdneho spisu. Takáto záruka či povinnosť však z čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy ani z čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru nevyplýva (pozri bod 13 tohto uznesenia). Sťažovateľ už vôbec netvrdil, o to menej nepreukázal, že by absencia predmetného dokumentu v súdnom spise oslabila jeho právo brániť sa zásahu do jeho osobnej slobody väzbou.

23. Vo vzťahu k námietke sťažovateľa o tom, že uznesenia o vznesení obvinenia mu zo strany ukrajinských orgánov neboli doručené (námietka 2), najvyšší súd na uvedenú námietku sťažovateľa nedal priamu odpoveď. Sťažovateľ však ústavnému súdu vôbec neobjasnil, prečo by uvedená skutočnosť bola prekážkou jeho vzatia do tzv. vydávacej väzby. V dôsledku uvedeného nemožno túto jeho námietku považovať za takú, ktorá by mohla mať dopad na rozhodnutie v jeho veci (uznesenie najvyššieho súdu), teda za námietku relevantnú.

24. Ak sťažovateľ poukázal na prebiehajúci vojenský konflikt a ochranu jeho práv v prípade vydania na Ukrajinu, tieto námietky má možnosť, ako mu bolo krajským súdom i najvyšším súdom vysvetlené, uplatniť v samotnom konaní o vydaní (námietky 4 a 5; tzv. *substantial ground test*, bližšie pozri II. ÚS 111/08, I. ÚS 210/09).

25. Najvyšší súd sa podľa názoru ústavného súdu presvedčivým spôsobom vysporiadal aj s námietkou sťažovateľa o výnimočných okolnostiach jeho veci (námietka 6), ktoré však najvyšší súd – rovnako ako krajský súd – nepovažoval za natoľko výnimočné, aby bolo možné väzbu sťažovateľa nahradiť. Pokiaľ sťažovateľ v rámci týchto dôvodov poukázal na údajný nezákonný postup ukrajinských orgánov, aj táto námietka je uplatniteľná v konaní o samotnom vydaní.

26. Vzhľadom na uvedené možno uzavrieť, že najvyšší súd dostatočným spôsobom odôvodnil svoje uznesenie, a preto ústavnú sťažnosť bolo potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

27. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, ústavný súd už o ďalších návrhoch sťažovateľa nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 18. júla 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu